

JURAJ ŠEBESTA: MY SI LEN MYSLÍME, ŽE SVOJE DETI POZNÁME

Juraj Šebesta, prekladateľ a teatrológ, ktorý už šiesty rok vedie bratislavskú Mestskú knižnicu a organizuje literárne dianie, debutoval ako spisovateľ v roku 2005 zbierkou poviedok pre dospelých *Triezvenie*. V románovej prvotine *Keď sa pes smeje* (2008) sa však obrátil na mladších čitateľov. Kniha sa ocitla medzi finalistami prestížnej ceny Anasoft litera a zožala úspech aj v zahraničí. Mládeži sa prihovára aj jeho horúca novinka *Venussa* (Ťažký týždeň), s podtitulom komiksový román pre tínedžerov a ich poľutovaniahodných rodičov. Hlavnou hrdinkou je trinásťročná Lucia a autor priznáva, že ho inšpirovala vlastná dcéra. A práve vďaka nej v knihe nechýba ani ten najaktuálnejší školský slang.

Napísali ste už druhú knihu o detstve či dospievaní. Na rozdiel od autorov, ktorí čerpajú z nostalgie vlastných spomienok, vy plávate v „divokých vodách“ jazyka a zvykov dnešných detí. Ako sa vám darí neutopiť sa v nich?

Nad vodou ma držia moje deti, podľa nich sa orientujem, aj keď pre nich som už „rakváč“. Dnešné deti sú sebedomejšie a viac komunikujú, najmä medzi sebou. V škole, po škole, a keď prídu domov pokračujú cez internet. A ich slang sa veľmi rýchlo mení. Dcéra, dnes štrnásťka, je od syna mladšia o sedem rokov, ale už používa úplne iné výrazy.

Ako sa týmto jazykom dokážete stotožniť vy?

Napríklad anglicizmami, ako „kolnúť“ namiesto zavolať, čo „polajkovať“, akože sa mi niečo páči, nie som veľmi nadšený. No ako autor ich musím prijať. Dúfam, že tínedžeri zase príjmu moje žarty s jazykom, napríklad anglické „man“ s našim slovenským ä. No verím, že je slang v knihe zrozumiteľný a netreba k nemu výkladový slovník.

Ilustrácie vašej najnovšej knihy sú komiksové aj štýl písania stojí na svižných dialógoch. Zámerne sa vyhýbate „ťažším“ pasážam?

V knihe občas nejaké zamyslenie nechýba, dôležitý je aj opis prostredia, kde rodina žije. Ale písal som zámerne jednoduchšie, aby som oslovil vekovú kategóriu už tak od jedenásť rokov. Už samotný text knihy je svojský, no celkom netradičné je jeho následné prepojenie s obrazom. Tieto zložky sú si rovnocenné, až spolu ponúkajú zavŕšenú knihu. Obrázky navyše sú celkom bežný komiks, sú umeleckejšie. Napokon Katka Slaninková je perfektná kresliarka.

Na akej literatúre ste vyrastali? Iritovali vás ako mladého čitateľa dlhé opisy?

Na verneovkách a mayovkách – na dnešných tínedžerov to už veľmi nezaberá. Asi treba najprv vytvoriť počítačové hry s *Winnetouom* a *Old Shatterhandom*, alebo už sú, a ja som zase pozadu. No u Verneho som sa naozaj niekedy strácal v opisoch technických detailov.

Próza Keď sa pes smeje mala hlavného hrdinu dospievajúceho chlapca. Bolo pre vás ťažšie postaviť tentoraz príbeh na zážitkoch dievčaťa tínedžerky? Mali ste nejakú „živú inšpiráciu“?

Je až príliš živá – moja vlastná dcéra. Trochu som si liečil rodičovské komplexy, lebo z pohľadu rodiny som stále niekde „zašitý“. Dcéra mi pomáhala so slangom. V knihe som použil jej skutočné texty a hlásky, čo som si patrične užíval. No v každom prípade, my si len

myslíme, že svoje deti poznáme. Lucia robí veci, o ktorých je rodičia ani netušia. Svoj imidž mení pod vplyvom chlapcov, nie otca, ako si ten namýšľa.

V čom je vaša novinka iná, ako predchádzajúci román?

Lucia je od hlavného hrdinu knihy *Keď sa pes smeje* o tri roky mladšia, dej sa odohráva počas jedného týždňa a nie počas celého roka. Hrdinka je oproti Tomášovi z prvej knihy, ktorý má napríklad fotografickú pamäť, oveľa rozrýchlejšia, ale zato s väčšou intuíciou a empatiou. Veľmi sa zhoršila v učení, no má tajnú brigádu a plán, ako rodičom pomôcť. Kniha je aj akýmsi mojím výskumom rozdielov medzi mužmi a ženami.

Ako to dopadlo? Našli ste nejaké?

Okrem zjavných vonkajších rozdielov som sa k nejakým ďalším podstatným nedopátral. Z toho som ostal trochu zmätený (smiech). Ale drobnosti sa nájdu, napríklad, že muži zvyčajne nevedia robiť dve veci naraz. No inak akoby pánbožko len stvoril odlišné telá, aby do seba správne zapadali za účelom reprodukcie. A namiešal chémiu – lásku ako poistku, aby sa to zase všetko skončilo pri reprodukcii. Fakt má túce...

Vzťah hlavnej hrdinky a jej otca je tiež silným motívom vašej novinky. Otec dočasne prichádza o rolu „živiteľa rodiny“.

Je to tak trochu aj sociálny román, reaguje, na súčasnú krízu, čo dokresľujú aj rôzne postavičky bezdomovcov či bláznov, ktorých stále pribúda – napokon, rodina býva pri bratislavskej Novej tržnici. Postavu otca som chcel zámerne obrátiť tradičné roly, ísť proti predsudkom. Je jedno, či je dnes živateľom rodiny muž alebo žena. Je ním ten, kto má predpoklady a možnosti. V tejto knihe pracuje mama, otec sa stará o domácnosť, Naučil sa variť, robí dcére desiatu, chodí so psom von a tak ďalej. Je predsa celý deň doma.

Máte s takouto situáciou skúsenosti?

V knihe je otec nezamestnaný, ako 45-ročný si hľadá prácu. Ja si pamätám obdobie, keď som ako 32-ročný riešil ten istý problém. Bolo to koncom 90.rokov a s mojou vtedajšou praxou a filozofickou fakultou to bolo naozaj ťažké.

V oboch knihách figurujú zvieratá – psy. Čím sú pre vás dôležité?

Svojou úžasnou pozitívnou energiou. Psy rodinu zjednocujú. Sú milé, verné a úprimne sa tešia, keď prídete domov – na rozdiel od detí (smiech). A ako vás vedia spracovávať! Takmer vždy dosiahnu svoje. Pes si kedysi dávno vybral človeka za spoločníka, nie naopak. V mojich knihách človek pomôže psovi, pes pomôže človeku. Chcem, aby napriek všetkým problémom a akémusi podtónu zúfalstva nad situáciou u nás, kniha vyznela pozitívne, aby v nej bola nádej.

Váš román Keď sa pes smeje ašpiroval na cenu Anasoft litera. Nedávno vyšiel v Českej republike. Ako sa naň pozeráte dnes, o knihu skúsenejši?

Možno by som ju trochu zoškrtal, to je taká moja mánia. Ale Anasoft bol pre mňa dôkazom, že kniha je aj pre dospelých. Jedným z najpríjemnejších prekvapení môjho života bolo, keď som sa prechádzal na veľtrhu v Bologni a zrazu som natrafil na svoj román v kolekcii kníh vo všetkých možných jazykoch, ktorú ako som zistil, zostavuje Medzinárodná knižnica pre

mládež v Mníchove. A tiež katalóg White Raven, do ktorého každý rok vyberie 250 titulov z celého sveta a takto ich odporúča vydavateľom, Určite sa tak stalo preto, že kniha získala zápis na čestnú listinu IBBY(Internatinal Board On Literature for Young People).

Predpokladáte, teda, že román zaujme aj našich západných susedov?

Čo sa týka „Psa“ v Českej republike, som realista. Veľmi sa teším, ale bude to ťažké. No už som videl nadšený blog jednej českej tínedžerky, tak to hádam bude dobré znamenie.

Rozmýšľate aj nad ďalším románom?

Ďalšia kniha bude už iný štýl, očami dospelého a skôr pre staršiu mládež a dospelých. Bude to akési zavŕšenie voľnej Psej trilógiie. Vrátim sa do minulosti, možno v kombinácii so súčasnosťou. Napríklad si myslím, že by mladých ľudí mohlo zaujímať, ako to vlastne naozaj bolo „za socíku“.

Lucia Javůrková

In *Pravda*, 21. 12. 2011, roč. 21, č. 294, s. 40-41.